

OBSAH

Predslov	19
1. Otázka zmyslu života	21
Otázka zmyslu a vedecký pokrok	21
Otázka zmyslu u dnešného človeka	22
Otázka zmyslu v súčasnej filozofii	23
Otázka zmyslu života v súčasnej psychológii	25
Franklov prínos k otázke zmyslu života	26
2. Myšlienkový vývoj Frankla a vplyv iných osobností na jeho myslenie	27
3. Potreba zmyslu u človeka	31
Vzťah potreby zmyslu a pojmu „ <i>Wille zum Sinn</i> “	31
Pojem potreba	32
Pojem potreba zmyslu	33
Iné súvisiace pojmy	34
Zhrnutie	34
3.1 Témy o zmysle života	35
3.1.1 Vôľa ku zmyslu je snaha o zmyslupnosť existencie	35
Definícia pojmu a vzťah k iným teóriám	35
Zhrnutie	36
3.1.2 Zmysel je transcendentný	37
Transcendencia hodnoty voči aktu	37
Človek siaha po zmysle za seba samého	38
Transcendentnosť zmyslu overuje medzná životná situácia	38
V oddaní je človek sám sebou	39
Zhrnutie	40
3.1.3 Zmysel má byť hľadaný	40
Zmysel je niečo objektívne, nie subjektívne	40
Zmysel nemôže byť daný	41

	Zmysel, ktorému človek nerozumie, odhaduje	42
	Dávanie zmyslu vedie k moralizovaniu	43
	Zhrnutie	44
3.1.4	Zmysel nie je vytvorený	45
	Hľadanie zmyslu nie je subjektívne vytváranie	45
	Zhrnutie	45
3.1.5	Ť hľadani zmyslu vedie človeka svedomie	46
3.1.6	Svedomie je schopnosť odhaliť zmysel	46
	Svedomie nabáda čeliť osudu	46
	Vôľa ku zmyslu ľutuje zmeškané príležitosti	46
	Svedomie je omylné	46
	Vedomie omylnosti svedomia prináša toleranciu	47
	Svedomie je potrebné pestovať	47
	Zhrnutie	48
3.1.6	Otázku zmyslu kladie život, nie človek	49
	Ide o to, čo život očakáva od človeka, nie naopak	49
	Prebranie zodpovednosti je odpoveďou na zmysel života	50
	V skepse o zmysle bytia je človek pevným bodom	50
	Zhrnutie	50
3.1.7	Zmysel možno nájsť aj v tom, čo bolo alebo čo môže byť	51
	Vrcholné okamihy môžu dať zmysel tomu, čo bolo	51
	Človek je schopný nájsť zmysel v tom, čo môže byť	51
	Zhrnutie	52
3.1.8	Zmysel je niečo konkrétne, jedinečné a neopakovateľné	52
	Jedinečnosť osoby a situácie vytvára jedinečnú úlohu	52
	Úloha človeka je stále konkrétna	52
	Zmysluplnosť života je nezávislá od tradície a hodnôt	53
	Zhrnutie	53
3.1.9	Zmysel je v žití pre cieľ	54
	Zameranie na pevný bod v budúcnosti	54
	Dlhodobý životný cieľ – osobné povolanie	55
	Život pre niekoho alebo pre niečo	55
	Radosť je zacielená na predmet	56
	Zhrnutie	56
3.1.10	Vôľa ku zmyslu je motivovaná napätím medzi realitou a ideálom	56

	Napätie medzi ideálom a realitou je motiváciou sebauskutočňovania	56
	Napätie medzi ideálom a realitou je uložené v podstate človeka	57
	Napätie medzi ideálom a realitou je nevyhnutné pre duševné zdravie	57
	Dvojaký postoj k napätiu medzi realitou a ideálom	58
	Zhrnutie	58
3.1.11	Zmysel je transsubjektívny	59
	Subjektivita a relativita zmyslu	59
	Transsubjektivita zmyslu	59
	Vzťah zmyslu a hodnôt – ul'ahčenie a zároveň konflikt	60
	Zhrnutie	60
3.1.12	Človek verí v zmysel, má vedomie, tušenie zmyslu	61
	Každý človek verí v zmysel bez ohľadu na to, či si to uvedomuje	61
	Viera v zmysel je transcendentálna kategória	61
	Vieru nemožno vynútiť	62
	Viera v zmysel je nezávislá od náboženskej viery	62
	Otázka náboženskej viery v otázke zmyslu	64
	Zhrnutie	65
3.1.13	Všetko musí mať vyšší zmysel	66
	Vo vyšší zmysel možno iba veriť	66
	Logika existencie vyššieho zmyslu	66
	Nepochopiteľnosť ultra-humánnej roviny	67
	Účasť lásky na objavovaní ultra-humánneho	67
	Viera vo vyšší zmysel má terapeutický účinok	67
	Vyšší zmysel a náhoda	68
	Zhrnutie	68
3.1.14	Život nemôže byť nikdy bez zmyslu	69
	Vo všetkých situáciách je možné vidieť úlohu	69
	Zúfalstvo súvisí s absolutizovaním relatívneho	70
	Zhrnutie	71
3.1.15	Vedomie zmyslu dáva silu	72
	Ťažký údel možno premeniť na vnútorný výkon	72
	Ochabovanie pri ťažkostiach a pochybnostiach	73
	Zhrnutie	73

3.1.16	Smrť človeka nespochybňuje zmysel jeho života	74
	Konečnosť života mu dáva zmysel	74
	Smrť robí život zmysluplným	75
	Všetko, čo sa stalo, je uchované	75
	Pominuteľné sú iba možnosti	75
	Nepochopiteľnosť smrti	75
	Zhrnutie	77
3.1.17	Úspech a slasť sú pre zmysel nepodstatné	77
	Život možno naplniť i napriek neúspechu	77
	Nepodstatnosť slasti v hľadani zmyslu	77
	Hľadanie zmyslu života v slasti je pomýlené	78
	Zhrnutie	78
3.1.18	Absencia zmyslu vedie k pseudozmyslom	79
	Šťastie prichádza s napĺňaním vôle ku zmyslu	79
	Rozkoš nemá byť cieľom	79
	Moc nemá byť cieľom	80
	Pseudozmysly sa objavujú s frustráciou vôle ku zmyslu	80
	Zhrnutie	80
3.1.19	Samovražda ako nesprávne riešenie v hľadani zmyslu	80
	Neoprávnenosť bilančnej samovraždy	80
	Žiadna samovražda nie je oprávnená	81
	Samovražda nerieši žiaden problém	82
	Zhrnutie	82
3.1.20	Zmysel možno naplniť realizáciou tvorivej hodnoty	83
	Zmysluplnosť výkonu je v zameraní na spoločenstvo	83
	Zmysel práce spočíva vo vzťahu k spoločenstvu	83
	Pocit nenaplnenosti z práce nezavíňuje práca, ale človek	83
	Nezáleží na povolani, ale na osobnom angažovaní	84
	Zmysel je v konaní nad rámec povinnosti	84
	Práci, ktorá je len prostriedok k cieľu, chýba zmysel	84
	Nebezpečenstvo v nezamestnanosti	85
	Možnosť naplniť život zmyslom nezávisle od práce	85
	Možnosť zneužitia práce	85
	Manažérska choroba	86
	Zhrnutie	86
3.1.21	Zmysel možno naplniť realizáciou zážitkovej hodnoty	86

	Realizácia zážitkovej hodnoty	86
	Definícia lásky	87
	Vplyv lásky na milujúceho	88
	Láska je to najvyššie, prečo človek môže žiť	88
	Láska sa v najväčšej hĺbke viaže na duchovnú bytosť milovanej osoby	89
	Láska pomáha v nachádzaní zmyslu	89
	Podstata lásky a zamilovanosť	90
	Vzťah pudovosti a lásky	90
	Kompenzácia absencie zmyslu sexom	91
	Jedinečnosť a výhradnosť v láske	91
	Zhrnutie	91
3.1.22	Zmysel sa dá naplniť realizáciou postojevej hodnoty	92
	Tvorbe patrí priorita, utrpeniu vyššia hodnota	92
	Ak má život zmysel, musí mať zmysel aj utrpenie	93
	Starutie nie je hrozba	93
	Pocit beznádejnosti z neistoty budúcnosti	94
	Nesprávny pocit bezcennosti	94
	Utrpenie vytvára plodné napätie	94
	Zmysel zármutku, ľúlosti, núdze a utrpenia	95
	Znášanie nezmeniteľného je výkon	96
	Utrpenie je príležitosťou na naplnenie	96
	Zvládanie utrpenia	97
	Postoj lekára k utrpeniu	97
	Zhrnutie	98
3.2	<i>Lukasovej chápanie Frankla</i>	98
3.2.1	Ústredná výpoveď Franklovej logoterapie	99
	Sebatranscendencia človeka	99
	Bez sebatranscendencie prichádza napätie	99
	Sebatranscendencia prináša pokoj	99
	Zmysel prítomného okamihu	100
	Logoterapeutický prístup	100
	Orientačný bod života	100
	Postavenie logoterapie medzi psychoterapiami	101
3.2.2	Sloboda	101

	Sloboda k niečomu	101
	Sloboda a dnešná psychológia	102
	Telo ako nástroj ducha	102
3.2.3	Optimizmus a pesimizmus	102
	Pesimizmus	102
	Optimizmus	103
3.2.4	Biblioterapia	103
3.3	<i>Štyri komponenty pocitovania zmyslu u Popielskeho</i>	104
3.4	<i>Längleho závery o zmysle života</i>	105
3.5	<i>Iné názory a výskumy ukazujúce na vôľu ku zmyslu</i>	107
3.5.1	Výskum rozdielnosti v prežívaní zmyslu života	108
3.6	<i>Problematika zmyslu života v psychologických teóriách</i>	109
	Jazyková analýza slova zmysel	110
	Otázka zmyslu života v súčasnej psychológii	110
3.6.1	Prehľad teórií	111
3.6.1.1	Abraham Harold Maslow	111
3.6.1.2	Irvin D. Yalom	112
3.6.1.3	Relativistický prístup	113
3.6.1.4	Baumeisterova teória štyroch potrieb	113
3.6.1.5	Shapirovo dvojfaktorový model životného zmyslu	114
3.6.1.6	Viacdimenzionálny model troch komponentov Rekera a Wonga	115
3.6.1.7	Prístupy čerpajúce z kognitívnej psychológie	116
	Teória životnej schémy Thompsonovej a Janigiana	116
	Zmysel ako usporiadaný proces hodnotenia Hermansa	116
	Systém zmyslu života Dittman-Kohlíovej	117
3.6.1.8	Zmysel života v teórii o metakognícii	117
3.6.1.9	Zmysel života v rámci psychológie svetového názoru	118
3.6.1.10	Teórie, ktoré nemajú zmysel života v centre pozornosti	119
3.6.2	Pojem „zmysel života“ v psychologických teóriách	120
3.6.3	Tézy o zmysle života zohľadňujúce súčasné teoretické prístupy	121

4.	Ďalšia Franklova tematika súvisiaca s vôľou ku zmyslu ...	123
4.1	Franklova charakteristika človeka v dnešnej dobe	123
4.1.1	Súčasná doba	124
	Súčasná doba nie je patologická	124
	Životné tempo	124
	Strach a úzkosť	125
4.1.2	Existenciálne vákuum	125
	Existenciálna frustrácia	126
4.1.2.1	Výskumy dokazujúce existenciálne vákuum	126
4.1.2.2	Príčiny a následky existenciálneho vákuu	128
4.1.2.2.1	Redukcionizmus	128
4.1.2.2.2	Strata inštinktu a tradície	129
4.1.2.2.3	Neuroticizmus	130
4.1.2.2.4	Prehnaná sebareflexia, sebainterpretácia a sebarealizácia ...	130
4.1.3	Charakteristika človeka s absenciou zmyslu	131
4.1.3.1	Fatalistický postoj	131
4.1.3.2	Provizórne bytie	132
4.1.3.3	Kolektivismus	132
4.1.3.4	Fanatizmus	133
4.2	Franklovo chápanie osoby	133
4.2.1	Desať Franklových téz o osobe	134
4.2.2	Chápanie osoby v súčasnej filozofii	137
4.2.3	Chápanie osoby v súčasnej psychológii	138
4.2.4	Zhrnutie	139
4.3	Franklovo chápanie slobody a zodpovednosti	140
4.3.1	Sloboda	140
	Znehodnotenie ja	140
	Otázka slobody v extrémnych situáciách	140
	Sloboda je príležitosť usporiadať svoj život zmysluplne	141
	Rozhoduje vždy človek	141
	Osobnosť jedinca je „nepredpovedateľná“	141
4.3.2	Námietky proti slobode	142
	Sloboda voči okoliu	142
	Sociálna a ekonomická situácia	142

	Sloboda voči charakteru a pudom	143
	Sloboda a vlohy	143
	Psychologická danosť	144
	Naturalistický biologizmus a sociologizmus	145
4.3.3	Zodpovednosť	145
	Človek je slobodný preto, aby bol zodpovedný	145
	Dialektický vzťah slobody a osudu	145
	Základná otázka zodpovednosti	146
	Byť zodpovedným je ľudské	146
	Paradoxnosť zodpovednosti	147
	Zodpovednosť „pred kým?“	147
	Zodpovednosť za druhých a zmysel života	148
	Rozdiel medzi byť zodpovedný a byť slobodný	148
5.	Franklov pohľad na niektoré ochorenia a problémy	149
5.1	<i>System ochorení</i>	149
	Kritériá rozdelenia ochorení	149
	Tabuľka rozdelenia chorôb	149
	Tri dimenzie choroby	150
5.1.1	Psychózy	150
5.1.1.1	Endogénna psychóza	150
	Vzťah medzi účinkom a príčinou	150
	Pátranie po zmysle	151
	Objektívizácia chorobného diania	151
	Subjektívizácia chorobného diania	151
5.1.1.2	Mániodepresivita	151
	Obraz choroby	152
	Terapia	152
5.1.1.3	Schizofrénia	153
	Hebefrénia a katótonia	153
	Paranoidná schizofrénia	153
	Terapia	153
5.1.2	Psychosomatické ochorenia	154
	Kritika americkej a nemeckej psychosomatiky	154
	Zmysel utrpenia	154
5.1.3	Funkčné ochorenia	154

5.1.4	Reaktívne neurózy	155
5.1.4.1	Úzkostné neurotické vzorce	155
	Terapia	155
5.1.4.2	Nutkavé neurotické vzorce	156
	Terapia	156
5.1.4.3	Sexuálne neurotické vzorce	156
	Sex iba ako prostriedok	157
	Zrelá sexualita	157
5.1.4.4	Iatrogénne neurózy	157
5.1.5	Psychogénne neurózy	157
	Námiety proti všeobecnému chápaniu neurózy	158
5.1.6	Noogénne neurózy	158
	Lekár duchovným	158
	Výskum výskytu noogénnych neuróz	159
5.1.7	Kolektívne neurózy	159
	Štyri znaky kolektívnej neurózy	159
	Nedeľná neuróza	159
5.2	Logoterapia	160
5.2.1	Logoterapia ako špecifická liečba	160
	Tri piliere logoterapie	160
	Logoterapia vedie k zmyslu	160
	Ide o vlastnú zodpovednosť a hľadanie	161
	Logoterapia rešpektuje ľudskú existenciu	161
	Vzťah k iným terapiám	161
	Zátťaž jednostrannosti logoterapie	162
	Logoterapia je proti nihilistickej indoktrinácii a cynickej motivácii	162
	Indikačné oblasti logoterapie	162
5.2.2	Logoterapia ako nešpecifická liečba	163
	Logoterapia ako doplnok psychoterapie a somatoterapie	163
	Ďalšie indikácie logoterapie	164
5.2.2.1	Paradoxná intencia a dereflexia	164
5.2.2.2	Nespavosť	164
	Terapia	164
5.2.2.3	Hypochondria a hystéria	165
	Hypochondria	165

	Hystéria	165
5.2.3	Lekárska starostlivosť o dušu	166
	Najširšia indikačná oblasť logoterapie	166
	Pomoc pri nachádzaní zmyslu v utrpení	166
	Lekárska starostlivosť o dušu nie je starostlivosť duchovná	167
	Vzťah logoterapie a náboženstva	167
5.3	Rôzne ďalšie Frankove názory	168
5.3.1	Hypnóza	168
5.3.2	Narkoanalýza	168
5.3.3	Psychochirurgia	169
5.3.4	Eutanázia	169
5.3.5	Špiritizmus	170
5.3.6	Moderné umenie	170
6.	Freud, Adler a Jung v súvislosti s Franklom	173
6.1	Franklov pohľad na Freuda, Adlera a Junga	173
	Frankl vysvetľuje Freuda	173
	Frankl vysvetľuje Adlera	173
	Frankl vysvetľuje Junga	174
	Frankl kritizuje psychoanalýzu	174
6.2	Zmysel života u Freuda, Adlera a Junga	176
6.2.1	Zmysel života u Freuda	176
6.2.2	Zmysel života u Adlera	176
	Zmysel a vzťah človek – kozmos	176
	Nesprávny cieľ	177
	Človek je súčasťou evolučného prúdu	177
	Iba život pre ľudstvo má hodnotu	177
	Človek ako súčasť celku	177
	Adlerov postoj ku zmyslu a náboženstvu	178
6.2.3	Zmysel života u Junga	178
	Jung o Freudovom chápaní nevedomia	179
	Pojem archetypu	179
	Archetyp animy	179

	Poznávanie zmyslu	180
	Archetyp zmyslu	181
	Zmysel v archetype múdreho starca	181
	Zmysel svetu dáva človek	182
	Zmysel a „archetyp <i>Selbst</i> “	182
7.	Iné témy súvisiace s Franklom	183
7.1	<i>Vzťah náboženskej viery a zmyslu života</i>	183
7.1.1	Cieľ človeka podľa katolíckeho náboženstva	184
7.1.2	Desať téz o zmysle života z pohľadu katolíckej viery	185
7.1.3	Katolícky personalizmus	188
7.1.4	Vplyv náboženskej viery na zmysel života a zdravie	189
7.1.4.1	Problém pri výskumoch	189
	Vnútná a vonkajšia viera v psychológii	189
	Vnútná a vonkajšia viera v religionistike	190
	Rozdiel medzi náboženstvom a vierou v religionistike	190
7.1.4.2	Výskumy o vplyve náboženskej viery na zmysel života a zdravie	191
	Vplyv viery na zmysel života	191
	Vplyv viery na životnú spokojnosť	192
	Vplyv viery na kvalitu života	192
	Vplyv viery na zdravý životný štýl	192
	Vplyv viery na zvládanie stresu	193
	Vplyv viery na depresiu	194
	Vplyv viery na vysoký krvný tlak a na kardiovaskulárne ochorenia	194
	Vplyv viery na biologickú imunitu	195
	Vplyv viery na dĺžku života	195
7.1.5	Zhrnutie	195
7.2	<i>Svedomie</i>	196
7.2.1	Svedomie v staroveku	197
7.2.2	Svedomie v kresťanskej teológii	197
7.2.3	Svedomie v katolíckej teológii	198
7.2.4	Problémy súvisiace so svedomím	198
7.2.5	Iné pohľady na svedomie	199

7.2.6	Svedomie v súčasnej psychológii	199
7.2.7	Svedomie v psychoanalýze a u Freuda	200
7.2.8	Svedomie u Junga	203
7.2.9	Zhrnutie	204
7.3	<i>Pojem lásky u iných autorov</i>	204
7.3.1	Láska u Fromma	205
	Teória lásky začína teóriou človeka	205
	Láska je spojenie pri zachovaní celistvosti	205
	Láska závisí od zrelosti	205
	Umenie milovať	206
7.3.2	Psychoanalytické chápanie lásky	206
	Eros a deštruktívny pud	206
	Libido	206
	Psychoanalytická definícia lásky	207
	Láska poskytuje pudovú satisfakciu	207
	Vzťah matky a dieťaťa	208
	Výhrady	208
7.3.3	Psychologické koncepcie lásky	208
7.3.4	Druhy lásky	209
	Empirické štúdium fenoménu lásky	209
	Láska romantická a reaktívna podľa Wila	209
	Láska romantická a priateľská	210
	Zamilovanosť a láska	211
	Rodičovská láska	211
7.3.5	Triangulárna teória lásky	212
7.3.6	Altruizmus	212
7.3.7	Zhrnutie	213
8.	Filozoficko-antropologické východiská Franklovej teórie ...	215
8.1	<i>Arthur Schopenhauer</i>	216
	Schopenhauer a Frankl	216
8.2	<i>Vplyv fenomenológie a existencializmu na Frankla</i>	219
8.2.1	Fenomenológia	220

8.2.1.1	Max Scheler	220
	Scheler a Frankl	221
8.2.2	Existencializmus	222
8.2.2.1	Blaise Pascal	222
	Pascal a Frankl	223
8.2.2.2	Sören Kierkegaard	223
	Kierkegaard a Frankl	224
8.2.2.3	Karl Jaspers	224
	Jaspers a Frankl	224
8.2.2.4	Jean-Paul Sartre	226
	Sartre a Frankl	226
8.2.2.5	Albert Camus	227
	Camus a Frankl	228
8.2.2.6	Zmysel života u Dostojevského	230
	Dostojevskij a Frankl	231
8.2.3	Fenomenologické a existenciálne prístupy v psychológii	232
8.2.3.1	Ronald David Laing	233
8.2.3.2	Rollo May	233
8.3	<i>Novotomizmus</i>	233
8.3.1	Tomáš Akvinský	234
	Tomáš Akvinský a Frankl	236
8.3.2	Metoděj Habáň	237
	Habáň a Frankl	237
	Použitá literatúra	239
	Prílohy	
	Príloha č. 1: Popis skúmaného súboru	259
	Príloha č. 2: Nemecký preklad Testu noodynamiky K. Popielskeho	263
	Príloha č. 3: Grafy znázorňujúce vplyv veku na prežívanie zmysluplnosti života	269